

Modern methods and approaches for teaching Turkish to Uzbek students

Nigora ABDURAKHIMOVA¹

Uzbekistan State World Languages University

ARTICLE INFO

Article history:

Received July 2025

Received in revised form

10 August 2025

Accepted 25 August 2025

Available online

15 September 2025

Keywords:

Turkish language,
Uzbek students,
modern teaching methods,
communicative approach,
digital technologies,
project-based learning,
linguistic similarities,
cultural context,
language learning,
motivation,
interactive activities,
multimedia resources.

ABSTRACT

This article is dedicated to the analysis of modern methods and approaches used in teaching the Turkish language to Uzbek students. The linguistic similarities between Turkish and Uzbek, as well as their phonetic, grammatical, and lexical differences, are examined as key aspects of the educational process. The article discusses the advantages and practical applications of innovative methods such as the communicative approach, the use of digital technologies, and project-based learning. Mobile applications, online platforms, and multimedia resources play a significant role in making language learning effective and engaging. Additionally, specific approaches tailored for Uzbek students, such as focusing on cultural context and leveraging linguistic similarities, are proposed. The article opens new opportunities for the development of Turkish language education and outlines directions for future research. This work aims to contribute to the improvement of foreign language teaching methodologies in Uzbekistan.

2181-3663/© 2025 in Science LLC.

DOI: <https://doi.org/10.47689/2181-3701-vol3-iss7/S-pp28-33>

This is an open-access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

O'zbek talabalariga turk tilini o'qitishning zamonaviy metodlari va yondashuvlari

ANNOTATSIYA

Kalit so'zlar:

Turk tili,
o'zbek talabalari,
zamonaviy o'qitish
metodlari,
kommunikativ yondashuv,
raqamli texnologiyalar,

Ushbu maqola o'zbek talabalariga turk tilini o'qitishda qo'llaniladigan zamonaviy metodlar va yondashuvlarni tahlil qilishga bag'ishlangan. Turk va o'zbek tillarining lingvistik o'xshashliklari, shu bilan birga, fonetik, grammatik va leksik farqlari o'quv jarayonidagi muhim jihatlar sifatida ko'rib chiqiladi. Maqolada kommunikativ yondashuv, raqamli

¹ Teacher, Uzbekistan State World Languages University.

loyiha asosidagi ta'lim,
lingvistik o'xshashliklar,
madaniy kontekst,
til o'rganish,
motivatsiya,
interaktiv mashg'ulotlar,
multimedia resurslari.

texnologiyalardan foydalanish va loyiha asosidagi ta'lim kabi innovatsion metodlarning afzalliklari va amaliy qo'llanilishi muhokama qilinadi. Mobil ilovalar, onlayn platformalar va multimedia resurslari til o'rganishni samarali va qiziqarli qilishda muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, o'zbek talabalari uchun maxsus yondashuvlar, masalan, madaniy kontekstga e'tibor berish va lingvistik o'xshashliklardan foydalanish taklif etiladi. Maqola turk tili ta'limini rivojlantirishda yangi imkoniyatlarni ochib beradi va kelajakdagi tadqiqotlar uchun yo'nalishlarni belgilaydi. Ushbu ish O'zbekistonda xorijiy tillar o'qitish metodikasini takomillashtirishga hissa qo'shishni maqsad qiladi.

Современные методы и подходы к обучению турецкому языку узбекских студентов

Ключевые слова:

турецкий язык,
узбекские студенты,
современные методы
обучения,
коммуникативный подход,
цифровые технологии,
проектно-
ориентированное
обучение,
лингвистические сходства,
культурный контекст,
изучение языка,
мотивация,
интерактивные занятия,
мультимедийные ресурсы.

АННОТАЦИЯ

Данная статья посвящена анализу современных методов и подходов, используемых в обучении турецкому языку узбекских студентов. Лингвистические сходства между турецким и узбекским языками, а также их фонетические, грамматические и лексические различия рассматриваются как ключевые аспекты учебного процесса. В статье обсуждаются преимущества и практическое применение инновационных методов, таких как коммуникативный подход, использование цифровых технологий и проектно-ориентированное обучение. Мобильные приложения, онлайн-платформы и мультимедийные ресурсы играют важную роль в повышении эффективности и привлекательности изучения языка. Кроме того, предлагаются специальные подходы, адаптированные для узбекских студентов, включая акцент на культурный контекст и использование лингвистических сходств. Статья открывает новые возможности для развития преподавания турецкого языка и определяет направления для будущих исследований. Работа направлена на содействие совершенствованию методик преподавания иностранных языков в Узбекистане.

KIRISH

Turk tili O'zbekistonda so'nggi yillarda xorijiy tillar orasida alohida o'rin egallamoqda. Bu jarayon O'zbekiston va Turkiya o'rtasidagi tarixiy, madaniy va iqtisodiy aloqalarning mustahkamlanishi bilan uzviy bog'liq. Turk va o'zbek xalqlari o'rtasidagi umumiy turkiy ildizlar, til va madaniyatdagi o'xshashliklar turk tilini o'rganishni o'zbek talabalari uchun jozibador va maqsadga muvofiq qiladi. Turk tilini bilish nafaqat akademik sohada, balki professional faoliyat, xususan, xalqaro biznes, turizm va ta'lim sohasida yangi imkoniyatlar ochadi. Shu bilan birga, global integratsiya jarayonlari va Turkiya bilan iqtisodiy hamkorlikning rivojlanishi turk tiliga bo'lgan talabni yanada oshirmoqda.

O'zbek talabalari uchun turk tilini o'qitishda an'anaviy metodlar ko'pincha zamonaviy ta'lim talablari va talabalarining ehtiyojlariga to'liq javob bera olmaydi. Masalan, grammatik qoidalarni yodlashga asoslangan usullar talabalarni real hayotiy muloqotga tayyorlashda yetarlicha samarali emas. Shu sababli, zamonaviy ta'lim metodlari, xususan, kommunikativ yondashuv, raqamli texnologiyalardan foydalanish va loyiha asosidagi ta'lim kabi usullar muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu metodlar talabalarni faol ishtirok qilishga undab, til o'rganishni qiziqarli va samarali jarayonga aylantiradi. Bundan tashqari, turk va o'zbek tillarining lingvistik o'xshashliklari, masalan, agglutinativ tuzilish va vokallar uyg'unligi, o'qitish jarayonini osonlashtiradi, ammo fonetik va leksik farqlar maxsus yondashuvlarni talab qiladi.

Ushbu maqola o'zbek talabalariga turk tilini o'qitishda qo'llaniladigan zamonaviy metodlar va yondashuvlarni tahlil qilishga bag'ishlangan. Maqolada ushbu metodlarning afzalliklari, ularning amaliy qo'llanilishi va o'zbek talabalari uchun moslashtirilgan yondashuvlar muhokama qilinadi. Shuningdek, turk tili ta'limini rivojlantirish bo'yicha takliflar va kelajakdagi tadqiqot yo'nalishlari ko'rib chiqiladi. Maqolaning maqsadi O'zbekistonda turk tili o'qitish sifatini oshirishga hissa qo'shish va zamonaviy ta'lim metodlarini joriy etish orqali til o'rganish jarayonini takomillashtirishdir.

METODOLOGIYA

Ushbu tadqiqot o'zbek talabalariga turk tilini o'qitishning zamonaviy metodlari va yondashuvlarini tahlil qilish uchun sifatli va miqdoriy tadqiqot usullarining kombinatsiyasiga asoslanadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi turk tili o'qitishda qo'llaniladigan innovatsion usullarni aniqlash, ularning samaradorligini baholash va o'zbek talabalari uchun moslashtirilgan yondashuvlarni taklif etishdir.

Tadqiqotning dastlabki bosqichida xorijiy til o'qitish metodikasi, xususan, turk tili ta'limiga oid ilmiy manbalar chuqur o'rganildi. Richards va Rodgers (2014), Brown (2007) kabi mualliflarning xorijiy til o'qitishdagi zamonaviy yondashuvlarga bag'ishlangan asarlari, shuningdek, Turkiya Maarif Vakfi (2021) va O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining (2020) nashrlari tahlil qilindi. Ushbu manbalar turk va o'zbek tillarining lingvistik o'xshashliklari, kommunikativ yondashuv va raqamli texnologiyalarning ta'limdagi o'rnini tushunishda asos bo'ldi. Adabiyotlar tahlili zamonaviy metodlarning nazariy asoslarini aniqlash va ularni o'zbek talabalari kontekstiga moslashtirish imkonini berdi.

O'zbekistondagi oliy ta'lim muassasalarida turk tili darslarini olib boradigan o'qituvchilar bilan yarim strukturalashtirilgan intervyular o'tkazildi. Intervyularda o'qituvchilarning zamonaviy metodlardan foydalanish tajribasi, talabalarining qiyinchiliklari va o'quv jarayonidagi muammolar muhokama qilindi. Ushbu intervyular turk tilini o'qitishda kommunikativ yondashuv va loyiha asosidagi ta'limning amaliy qo'llanilishi haqida qimmatli ma'lumotlarni taqdim etdi. Intervyu natijalari tematik tahlil usuli yordamida guruhlandi va umumlashtirildi.

Toshkent shahridagi ikkita oliy o'quv yurti talabalari orasida so'rovnoma o'tkazildi. So'rovnoma turk tili o'rganishda talabalarining motivatsiyasi, afzal ko'rgan o'quv metodlari va raqamli vositalardan foydalanish darajasini aniqlashga qaratildi. 150 nafar talaba ishtirok etgan so'rovnoma natijalari statistik tahlil (foizli taqsimot va o'rtacha ko'rsatkichlar) yordamida qayta ishlandi. So'rovnoma natijalari shuni ko'rsatdiki, talabalarining 78% raqamli ilovalarni afzal ko'radi, 65% esa interaktiv darslarni samarali deb hisoblaydi.

Turk tili darslarida sinf kuzatuvlari o'tkazildi. Kuzatuvlar davomida o'qituvchilarning kommunikativ yondashuv, multimedia resurslari va loyiha asosidagi ta'limdan foydalanish darajasi baholandi. Kuzatuvlar talabalarining darsdagi faolligi, o'qituvchi-talaba o'zaro ta'siri va o'quv jarayonining umumiy samaradorligini tahlil qilishda muhim ma'lumotlar berdi. Kuzatuv natijalari maxsus jurnalda qayd etildi va tahlil qilindi.

Tadqiqotning yakuniy bosqichida o'zbek talabalari uchun maxsus ishlab chiqilgan o'quv moduli sinovdan o'tkazildi. Modul kommunikativ yondashuvga asoslangan bo'lib, mobil ilovalar va loyiha vazifalarini o'z ichiga oldi. Sinov 30 nafar talaba ishtirokida 8 hafta davomida o'tkazildi. Sinov natijalari talabalarining so'z boyligi, talaffuz ko'nikmalari va muloqot qobiliyatlaridagi o'sishni ko'rsatdi.

Ushbu metodologik yondashuvlar tadqiqotning ishonchliligini ta'minladi va turk tili o'qitishning zamonaviy metodlarini o'zbek talabalari uchun moslashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqish imkonini berdi. Tadqiqot jarayonida etik me'yorlarga rioya qilindi, ishtirokchilarning roziligi olindi va ma'lumotlar maxfiyligi ta'minlandi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Tadqiqot natijalari O'zbek talabalariga turk tilini o'qitishda zamonaviy metodlarning samaradorligini va ularning o'zbek talabalari kontekstiga mosligini tasdiqladi. So'rovnoma natijalariga ko'ra, talabalarining 78% raqamli ilovalar (Duolingo, Memrise) orqali o'quv jarayonini qiziqarli va samarali deb topdi, 65% esa kommunikativ yondashuvga asoslangan interaktiv darslarni afzal ko'rdi. Bu ko'rsatkichlar zamonaviy texnologiyalar va real hayotiy vaziyatlarga asoslangan mashg'ulotlar talabalarni faol ishtirok qilishga undashini ko'rsatadi. Kuzatuvlar davomida aniqlanishicha, o'qituvchilarning 70% kommunikativ yondashuvni qo'llagan holda, talabalarni guruhlarda ishlashga va rolli o'yinlarga jalb qilish orqali dars samaradorligini oshirgan. Masalan, bozorda xarid qilish yoki mehmonxonada xona band qilish kabi simulyatsiyalar talabalarining nutq ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim rol o'ynadi.

Intervyularda o'qituvchilar turk va o'zbek tillarining lingvistik o'xshashliklaridan foydalanish o'quv jarayonini osonlashtirishini ta'kidladilar. Masalan, "ev" (turk tilida "uy"), "su" (turk tilida "suv") kabi so'zlar o'zbek tilidagi ekvivalentlari bilan o'xshashligi tufayli talabalarga tez o'zlashtirildi. Biroq, "yol" (turk tilida "yo'l", o'zbek tilida "yol" esa "soch") kabi so'zlarning farqli ma'nolari chalkashliklarga sabab bo'ldi. O'qituvchilar bu muammoni hal qilish uchun kontekstga asoslangan mashqlarni tavsiya qildilar. Tadqiqotning amaliy sinov bosqichi shuni ko'rsatdiki, kommunikativ yondashuvga asoslangan modulni qo'llagan talabalarining so'z boyligi 8 hafta ichida o'rtacha 20%ga oshdi, talaffuz ko'nikmalari esa 15% yaxshilandi. Bu natijalar loyiha asosidagi ta'limning talabalarni mustaqil tadqiqotga jalb qilishdagi muhimligini tasdiqladi.

Muhokama qismida aniqlanishicha, turk tilini o'qitishda madaniy kontekstga e'tibor berish talabalarining motivatsiyasini oshiradi. Masalan, Turkiyaning milliy bayramlari yoki an'analari haqida loyihalar tayyorlash talabalarni til muhitiga chuqurroq singdiradi. Shu bilan birga, raqamli vositalar, xususan, turk seriallari va podkastlar talabalarni tabiiy til muhitiga yaqinlashtiradi, ammo o'qituvchilar ushbu resurslarni tizimli ravishda integratsiya qilishda qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, o'qituvchilarning 60% raqamli platformalarni to'liq qo'llash uchun yetarli malakaga ega emas, bu esa maxsus treninglar zarurligini ko'rsatadi.

Ushbu natijalar Richards va Rodgers (2014) tomonidan ta'kidlangan kommunikativ yondashuvning universal samaradorligi bilan mos keladi, ammo o'zbek talabalari uchun lingvistik va madaniy o'xshashliklarni hisobga olish zarur. Tadqiqotning cheklovlari

sifatida faqat Toshkent shahridagi oliy o'quv yurtlarida o'tkazilganligini eslatib o'tish lozim, bu esa natijalarni mamlakatning boshqa hududlariga umumlashtirishni qiyinlashtiradi. Kelajakdagi tadqiqotlar mamlakatning turli hududlarida kengroq namunalar bilan o'tkazilishi va virtual reallik kabi yangi texnologiyalarni integratsiya qilish imkoniyatlarini o'rganishi tavsiya etiladi. Ushbu tadqiqot O'zbekistonda turk tili ta'limini rivojlantirish uchun muhim asos bo'lib xizmat qiladi va zamonaviy metodlarni joriy etish orqali ta'lim sifatini oshirishga hissa qo'shadi.

XULOSA

Ushbu tadqiqot o'zbek talabalariga turk tilini o'qitishda zamonaviy metodlarning samaradorligini isbotladi. Kommunikativ yondashuv, raqamli texnologiyalardan foydalanish va loyiha asosidagi ta'lim talabalarining til ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, turk va o'zbek tillarining lingvistik o'xshashliklaridan foydalanish o'quv jarayonini sezilarli darajada osonlashtiradi, ammo fonetik va leksik farqlarni bartaraf etish uchun kontekstga asoslangan mashqlar zarur. Raqamli ilovalar va multimedia resurslari talabalarni tabiiy til muhitiga singdirish orqali ularning motivatsiyasini oshiradi, biroq o'qituvchilarning ushbu vositalarni tizimli qo'llashdagi malaka yetishmovchiligi muammo sifatida qolmoqda. Madaniy kontekstga e'tibor berish va turk xalqining an'analarini o'quv materiallariga integratsiya qilish talabalarining o'quv jarayoniga qiziqishini yanada kuchaytiradi.

Tadqiqot natijalari O'zbekistonda turk tili ta'limini rivojlantirish uchun muhim ilmiy va amaliy asos yaratadi. Kommunikativ va loyiha asosidagi metodlarning sinov natijalari talabalarining so'z boyligi va muloqot qobiliyatlarida sezilarli yaxshilanishlarni ko'rsatdi. Shu bilan birga, o'qituvchilar uchun raqamli texnologiyalardan foydalanish bo'yicha maxsus treninglar tashkil etish zarurligi aniqlandi. Tadqiqotning cheklovlari, xususan, faqat Toshkent shahri bilan chegaralanganligi, kelajakda kengroq geografik doirada tadqiqotlar o'tkazish zarurligini ko'rsatadi. Bundan tashqari, virtual reallik va sun'iy intellektga asoslangan o'quv vositalarini turk tili ta'limiga integratsiya qilish bo'yicha tadqiqotlar istiqbolli yo'nalish sifatida taklif etiladi. Ushbu ish O'zbekistonda xorijiy tillar ta'limi metodikasini takomillashtirishga xizmat qiladi va turk tili o'qitish sifatini oshirish uchun amaliy yo'l-yo'riqlar taqdim etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Brown, H. D. (2007). *Principles of language learning and teaching* (5th ed.). Pearson Education.
2. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2014). *Approaches and methods in language teaching* (3rd ed.). Cambridge University Press.
3. Turkiye Maarif Vakfi. (2021). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: TMV Yayınları.
4. Abdullaev, A. (2019). *Xorijiy tillarni o'qitishda innovatsion yondashuvlar*. Toshkent: Fan va Texnologiya.
5. Qodirova, M. (2020). *Turk tili o'qitish metodikasi: O'zbek talabalar uchun amaliy qo'llanma*. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti Nashriyoti.
6. Larsen-Freeman, D., & Anderson, M. (2011). *Techniques and principles in language teaching* (3rd ed.). Oxford University Press.
7. O'zbekiston Respublikasi Oliy va O'rta Maxsus Ta'lim Vazirligi. (2020). *Xorijiy tillarni o'qitish metodikasi: Ilmiy-uslubiy qo'llanma*. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi OTMV Nashriyoti.

8. Demirel, Ö. (2018). *Yabancı dil öğretiminde yeni yaklaşımlar*. İstanbul: Pegem Akademi.
9. Usmonova, D. (2022). *O'zbekistonda turk tili ta'limining zamonaviy muammolari va yechimlari. Ta'lim va Rivojlanish Tahlili*, 3(2), 45-52.
10. Celce-Murcia, M., Brinton, D. M., & Snow, M. A. (Eds.). (2014). *Teaching English as a second or foreign language* (4th ed.). National Geographic Learning.